

Rauf Yektâ Bey'in hayatı ve mûsikî alanındaki önemli katkıları, Türk müziğinin zengin mirasının korunması ve yaygınlaştırılmasına dair çaba ve gayretlerinin bir yansımasıdır. 60 küsur senelik yaşamında bir ömre nadir sığacak nitelik ve nicelikte kıymetli çalışmalarda bulunan Rauf Yektâ Bey'in kendi kabiliyet, azim ve çalışkanlığı bakımından ulaştığı seviye ona kâmil sıfatını kazandırmıştır. 19. asrın en büyük hoca ve bestekârları arasında gösterilen Zekâi Dede Efendi, Galata Mevlevihânesi Şeyhi Ataullah Dede, Yenikapı Mevlevihânesi Şeyhi Celâleddin Dede, Bolâhenk Nuri Bey, Ali Efendi, Neyzen Cemal Dede, matematik ve fizik üstadı Salih Zeki gibi isimlerin rahle-i tedrisatından geçmesi ve mûsikî sahasındaki büyük istidadı onu bu köklü geleneğin en mühim temsilcileri arasında görmemize vesile olmuştur.

Akran olarak Ahmed Avni Konuk, Suphi Ezgi, Sadettin Arel, Kazım Uz, Ali Rıfat Çağatay, Hafız Ahmed Irsoy, İsmail Hakkı Bey, Tanbüri Cemil Bey gibi hem mûsikîşinas hem de müzikolog şahsiyetlerle hemhâl oluşunun yanı sıra Yenikapı Mevlevihânesi'nin neyzenbaşılığı, Darülelhân'da Şark Mûsikîsi Nazariyatı ve Târîhi hocalığı ve Tasnif ve Tespit Heyeti'nin de başkanlığını yapacak kadar müziğe hâkim bir şahsiyettir. Literatürümüze kattığı onlarca değerli çalışmasıyla adını hem Türk hem de Batı mûsikîsi tarihine bir münevver olarak yazdırmıştır. İlaveten döneminin güncel problemlerine açıklık getirmiş ve en önemlisi mûsikînin bilimsel olarak incelenmesinin ve tartışılmasının önünü açmıştır.

Mehmet Öncel ve Muhammet Ali Çergel'in titiz çalışmasıyla hazırlanan bu üç ciltlik çalışmada özet olarak tafsilatlı bir Rauf Yektâ bibliyografyası, Doğu ve Batı müziğinin hemen her konusunu içeren 218 makale ve *Türk Notalarıyla Kıraat-i Mûsikî*, *Şark Mûsikîsi Târîhi* ve Molla Câmî'nin *Risâle-i Mûsikî* çevirisinden müteşekkil üç eserin Latinizesi yer almaktadır. Makaleler ve eserler, okuyucuyu rahatlatmak hasebiyle tasnif edilmiş ve biyografi, tasnife tâbi tutulamayan diğer makaleler, hitabet, mûsikî aletleri, mûsikî nazariyatı, mûsikî târihi, mülakat, polemik, tenkid ve edebiyat olarak sunulmuştur. Makalelerin Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine çevirisi esnasında okuyucunun aşinâ olmadığı düşünülen kelimeler tespit edilip yanına köşeli parantez içerisinde anlamı verilmiştir.

Rauf Yektâ Bey'in mûsikî alanındaki derin bilgisi ve mücadelesi, Türk müziğinin bugünkü haline gelmesinde önemli bir rol oynamıştır ve gelecekteki gelişimine de etki edeceği muhakkaktır. Yektâ'nın mirasını anlamak ve Türk müziğinin zenginliğini keşfetmek isteyen herkes için emsalsiz bir başvuru kaynağı.

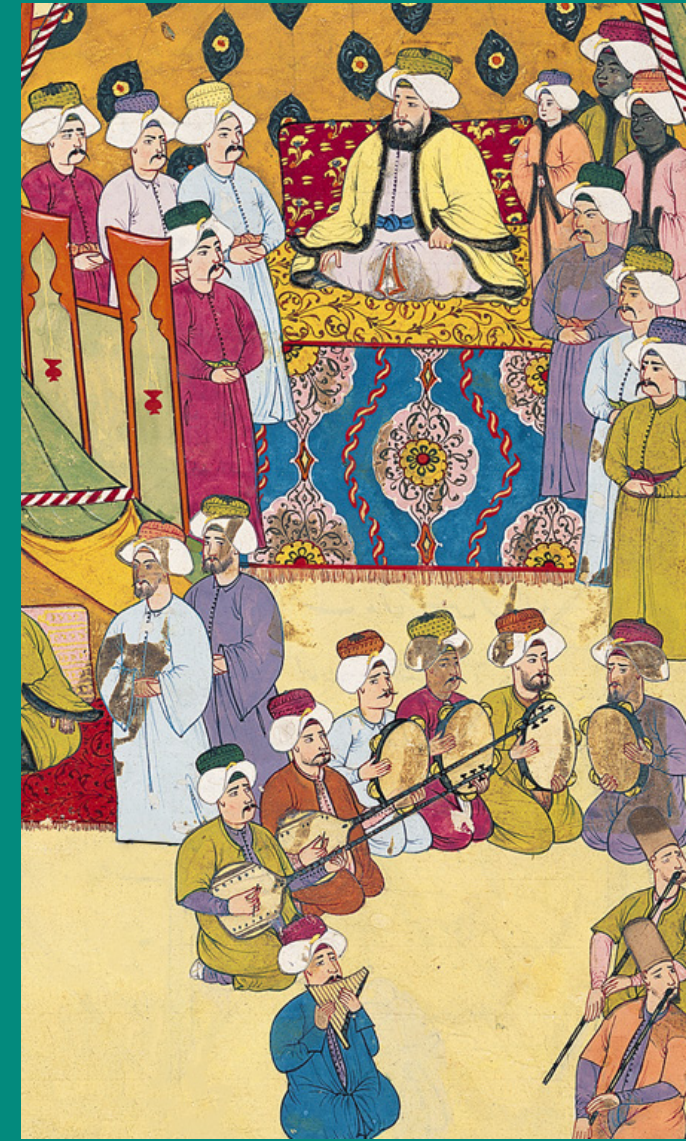
TÜRK MÜZİKOLOJİSİNİN KURUCUSU
RAUF YEKTA BEY

MEHMET ÖNCEL - MUHAMMET ALİ ÇERGEL

1. CİLT

KE TEBE	TÜRK MÜZİKOLOJİSİNİN KURUCUSU RAUF YEKTA BEY MEHMET ÖNCEL MUHAMMET ALİ ÇERGEL	
KİTAP NO	DİZİ ADI	9 786256 698901
1098	DÜŞÜNCE	

Türk Müzikolojisinin Kurucusu Rauf Yektâ Bey

Hayatı ve Mûsikî Yazıları

Mehmet Öncel
Muhammet Ali Çergel

1. CİLT

ISBN: 978-625-6698-90-1

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 1098

Düşünce

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Yusuf Genç

Editör

İrfan Yiğit

Yayıma Hazırlayan

Ayşe Nur Rana
Bedirhan Büyükduman

Düzeltili

Büşranur Kaya

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Haziran 2024
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Sertifika No. 45464

Yıkılmazlar Basım Yay. Prom. ve

Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz, Gülbahar Cd.

No: 62/B Güneşli / İstanbul

Tel: 212 630 64 73

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Türk Müzikolojisinin Kurucusu

Rauf Yektâ Bey

Hayatı ve Mûsikî Yazıları

MEHMET ÖNCEL
MUHAMMET ALİ ÇERGEL

(1. CİLT)

KETEBE

Mehmet Öncel

1980 yılında Şanlıurfa'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. 2007'de Marmara Üniversitesi Bilgisayar ve Kontrol Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. Lisans eğitimi esnasında İstanbul Üniversitesi Belediye Konservatuarı'na devam etti. Dönemin üstadlarından İsmail Hakkı Özkan'dan Nazariyât, Birsen Gecikli'den (Ortakale) Halk Müziği, Elif Ahis'tan Türk Müziği Repertuarı derslerini aldı. Aynı zamanda Nuri Özcan (Dini Müzik), Mehmet Kemiksiz (Dini Müzik Repertuarı), Metin Özden (Türk Müziği/Sıra Gecesi), Necati Çelik (Ud), Engin Baykal (Usul), Ahmet Turabi, Nuri Uygun gibi hocalardan da istifade etti. Türk Müzikolojisi'nin kurucusu "Rauf Yekta Bey'in *Âti, Yeni Mecmûa, Resimli Kitap* ve *Şehbâl* Adlı Mecmûalarda Müzik ile İlgili Makalelerinin İncelenmesi" tezi ile yüksek lisansını 2010 yılında; 11. yüzyıl müzik nazariyesine dair "Hasan b. Ahmed b. Ali el-Kâtib'in *Kemâlü Edebi'l-Ginâ* Adlı Eseri" adlı doktora tezini 2017 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Türk Din Musikisi bölümünde Dr. Nuri Özcan riyasetinde tamamlamıştır. 2014-2015 yılları arasında 15 ay Ürdün'de Arapça eğitimi ve doktora tezi üzerine çalışmalarda bulundu. 2019 yılında doçentlik payesini aldı. İlahi, şarkı ve türkü formunda yaklaşık 100'den fazla bestesi bulunmaktadır. XI. Yüzyıl Müzik Nazariyesi İbn Zeyle'nin *el-Kâfi fi'l-mûsikâ'sı* (2018), Medeniyet Değerlerimiz "Mûsikî" (2021), Türk Halk Müziği "Formlar, Çalgılar ve Yedi Bölgeden Hikâyeli Türküler" (2022), Kâzım Uz Müzik Terimleri Sözlüğü (2023) adlı dört kitabı ve yayınlanan pek çok kitap bölümü ve makalesi vardır. Hâlihazırdaki araştırma ve incelemelerini Osmanlı Dönemi mûsikîsine yoğunlaştırmaktadır. Yurt içi ve yurt dışı pek çok konsere hanende olarak iştirak eden Öncel, özellikle TRT'nin tarihi dizilerinde zikir programlarının sanat yönetmenliğini ve icrasını gerçekleştirmiştir. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği ve İslami İlimler İslam Tarihi ve Sanatları'nda bölüm başkanı olarak görev yapmaktadır. Evli olup Zeynep Mercan adında bir kız çocuğu vardır.

Muhammed Ali Çergel

1974 yılında Trabzon'un Akçaabat ilçesinde dünyaya geldi. 17 Şubat İlkokulu ve Akçaabat İmam Hatip Lisesi'nde okudu. 2001 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk Din Musikisi bölümünde yüksek lisans yapmaya başladı. "Rauf Yekta Bey'in *İkdam* gazetesinde Neşredilen Türk Musikisi Konulu Makaleleri" adlı tezini Dr. Nuri Özcan danışmanlığında yazarak yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2003 yılında öğretmenlik hayatına başladı. Halen bir devlet okulunda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	13
GİRİŞ	17

BİRİNCİ BÖLÜM

RAUF YEKTÂ BEY

Rauf Yektâ Bey'in Hayatı	23
Eğitimi ve Meslekî Hayatı	26
Mûsikîşinâslığı	29
Rauf Yektâ Bey'in Mûsikî Karakteri	40
Hakkındaki Çalışmalar	79
Rauf Yektâ Bey Hakkında Yapılmış Çalışmalar	79
Rauf Yektâ Bey'e Ait Yazılar	109

İKİNCİ BÖLÜM

BİYOĞRAFİ

Hoca Abdülkâdir-i Merâgî - 1	155
Hoca Abdülkâdir-i Merâgî - 2	165
Hoca Safiyyüddîn Abdülmü'min	175
Hoca Zekâî Dede Efendi - 1	182
Hoca Zekâî Dede Efendi - 2	190
Hoca Zekâî Dede Efendi - 3	198
Hoca Zekâî Dede Efendi - 4	206

Bestekâr-ı Şehir [Meşhur Bestekâr] Verdi	216
Cennetmekân Sultan Abdülazîz Hân ve Fenn-i Nefis-i Mûsikî [Musikî İlmi]	223
Azîziye Sirtosu	225
Terâcim-i Ahvâl [Biyografiler]: Zekâi Dede	227
Tanbûrî Osman Bey	232
Şark Mûsikîsi: Kantemiroğlu	239
Şark Mûsikîsi: Hacı Ârif Bey	246
Garb Hayât-ı Mûsikîyesinden Bir Sahîfe: Villoteau [Batı Mûsikî Hayatında Bir Sayfa: Villoteau] - 1	253
Garb Hayât-ı Mûsikîyesinden Bir Sahîfe: Villoteau [Batı Mûsikî Hayatından Bir Sayfa: Villoteau] - 2	261
Jean Jacques Rousseau - Mûsikîşinâs	270
İrtisâm-ı Hadîsat [Olayların Resmedilmesi] - Memleketimizin Hayât-ı Sanatında Bir Ziyâ-ı Elîm [Acı Bir Kayıp]: Müfide Kadri Hanım	278
Dellâlzâde	283
Tanbûrî Cemil Bey - 1	288
Tanbûrî Cemil Bey - 2	295
Tanbûrî Cemil Bey - 3	301
Nevşehirli İbrahim Paşa ve Mûsikî	307
Selîm-i Sâlis-i Mûsikîşinâs	313
Itrî	322
Dede Efendi - 1	327
Dede Efendi - 2	332
Dede Efendi - 3	338
Dede Efendi - 4	343
Dede Efendi - 5	349
Dede Efendi - 6	355
Anadolu Mûsikîşinâsları Hakkında Târihî Tettebbular [Araştırmalar] - 1: Lâdikli Mehmed Efendi	361
Meşhur Türk Bestekârları: Dede Efendi - 1	367
Meşhur Türk Bestekârları: Dede Efendi - 2	373
Meşhur Türk Bestekârları: Dede Efendi - 3	380

Meşhur Türk Bestekârları: Dede Efendi - 4 (Dördüncü Sayı)	388
Meşhur Türk Bestekârları: Dede Efendi - 5	398
Meşhur Türk Bestekârları: Dede Efendi - 6	407
Meşhur Türk Bestekârları: Dede Efendi - 7	416

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TASNİFE TÂBİ TUTULMAYAN DİĞER MAKALELER

Osmanlı Müsîkîsi Hakkında Birkaç Söz	425
<i>Muhîtu'l-Maârif</i> 'te Istılâhât-ı Müsîkiyye [İlim Ansiklopedisinde Müsîkî Terimleri] ..	432
İnce Saz Takımlarımız	443
Sûriye ve Beyrut Vilâyetlerinde Bir Seyâhat-ı Müsîkiyye	451
Kantolar	458
Asrımızda Orkestra ve Avrupa Âlât-ı Müsîkiyyesi [Müsîkî Aletleri]	462
Hitta-i Mısriyye'de Müsîkî [Mısır Ülkesinde Müsîkî] - 1	470
Hitta-i Mısriyye'de Müsîkî [Mısır Ülkesinde Müsîkî] - 2	479
Mösyö Aramis'in Konseri	488
Union Française'de Konser - 1	497
Union Française'de Konser - 2	505
Şark [Doğu] Müsîkîsi ve Avrupalılar – Tedkîkât-ı Âhira [Son İncelemeler] – Arap Müsîkîsi ve Arap Muğannileri – Bizdeki Müsîkî Müntesibleri – Numûne-i İmtisâl [Uyulacak Model]	512
Gramofon ve Müsîkî-i Osmânî	517
Kıymettâr Kemanlar ve Mozart'ın Kemanı	521
Şark Sanâyi-i Nefîsesinden [Doğu Güzel Sanatlarından]: Osmanlı Müsîkîsi	526
Şark [Doğu] ve Garb [Batı] Müsîkîleri Arasında Bir Mukâyese	532
Yedi Yaşında Bir Kemânî	540
Müsîkişinâs Çocuklar	545
Genel Metodlar	551
Elhân-ı Andelib [Bülbülün Nağmeleri]	557
Evât-ı Vuhûş ve Tuyûr [Vahşi Hayvanların ve Kuşların Sesleri]	562
Âhiretlik Unvanlı Neşîde-i Müsîkiyye Münâsebetiyle [Ahiretlik Başlıklı Müsîkî Şiiri Vesilesiyle]	567

Memâlik-i Şarkiyede Seyâhât-ı Mûsikiyeye [Doğu Memleketlerinde Mûsikî Seyahati]-1	572
Memâlik-i Şarkiyede Seyâhat-ı Mûsikiyeye [Doğu Memleketlerinde Mûsikî Seyahati]-2	578
Neşîde-i Tebrîkiyye [Tebrik Şiiri] Güftesi	584
Garb Mûsikisinde Meyl-i İstişrâk	586
Şark Mûsikisine Ait Bir Mühim Teşebbüs	594
Mebâhis-i Mûsikiyeye	600
Âtî-i Mûsikimiz [Mûsikimizin Geleceği]	601
Macar Konseri	607
Osmanlı Marşı	610
Tanbûrî Cemil Bey Merhuma Dair	615
Dini Mûsikî ve Milli Mûsikî	620
Itrî'nin Medfeni [Mezarı]	626
Dârülelhân'ın Islâhı - 1	631
Dârülelhân'ın Islâhı - 2	637
Anadolu Halk Şarkıları	644
Emsalsiz Bir Ziyafet-i Mûsikî	649
Türk Mûsikî Ocağı	654
Dârülelhân'ın Ramazan Konserleri - 1	658
Dârülelhân'ın Ramazan Konserleri - 2	663
Mûsikî Muallimlerine Rehber - 1	668
Ramazan Konserleri - 1	671
Ramazan Konserleri - 2	674
Ramazan Konserleri - 3	678
Mûsikî Muallimlerine Rehber - 2	682
Türkiyede Mûsikî Hareketleri	686
Alaturka-Alafranga Mücadelesi	690
Şark [Doğu] ve Garb [Batı] Mûsikilerinde Tegannî Farkı	694

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HİTABET

Türk MüsİKİSİ Üstâdlarının İhtifâli Mahşerî Bir Kalabalık Huzurunda Yapıldı.....	701
Millî Tekbîr Hakkında	707
Piyanonun Âhengi - 1	713
Piyanonun Âhengi - 2	719
Piyanonun Târîhi	725
Diyapazon.....	731
Âlât-1 Müsikiyyemiz [Müsikî Aletlerimiz] - 1: Keman.....	738
Kemanda Nagamâtın Mevâki-i Fenniyyesi [Nağmelerin Kemanda İlmî Yerleri].....	744
Âlât-1 Müsikiyyemiz [Müsikî Aletlerimiz] - 2: Tanbûr.....	750
Tanbûrda Nagamâtın Mevâki-i Fenniyyesi [Tanbûrda Nağmelerin İlmî Yerleri].....	757
Âlât-1 Müsikiyyemiz [Musiki Aletlerimiz] - 3: Ud.....	765
Udun Tarz-1 Terennümü ve Nağmelerinin Mevâki-i Fenniyyesi [Udun Terennüm Tarzı ve Nağmelerinin İlmî Yerleri].....	771
Tanbûr.....	778
Eski Türk MüsİKİSİNE Dair Tarihi Tetebbular [Araştırmalar] - 2: Türk Sazları.....	785
Eski Türk MüsİKİSİNE Dair Tarihi Tetebbular [Araştırmalar] - 3: Türk Sazları.....	791
Piyano Ne Zaman İcad Edilmiştir?.....	799
DİZİN	805